

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Karkulehto, Sanna

Title: Katse kohti sukupuolta - katse kohti väkivaltaa?

Year: 2018

Version:

Please cite the original version:

Karkulehto, S. (2018, 19). Katse kohti sukupuolta - katse kohti väkivaltaa?. Lumooja : kirjallisuuslehti, (1), 21.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Tutkijan kammioista

Katse kohti sukupuolta – katse kohti väkivaltaa?

Sanna Karkulehto

Olin noin 11–12-vuotias “naisoletetun” alku, oikeasti vielä vasta lapsi, kun yksi julkisia tiloja hallitsevista sukupuolittuneen ja seksuaalisen väkivallan edustumista – nuoria tyttöjä kouriva mies – tuli kouriintuntuvasti tutuksi. Onkohan tämä usein julkisissa kaupunkitiloissa liikkuva hahmo jäänyt oikeastaan kenellekään vieraaksi?

On jotenkin traagista, että juuri samaan aikaan, kun kaupunkien laitamilla asuvat nuoret tytöt alkavat varovaisesti laajentaa liikkumatilaansa kohti kaupunkien keskustoja ilman vanhempiaan, he joutuvat todennäköisesti tutustumaan myös tällaiseen sukupuolensa etuoikeuttamaa väkivaltaa käyttävään mieheen.

Tämä nuoriin tyttöihin tavallisimmin takaa tarrautuva, uhriensa näkymättömiin jäävä aikuinen väijyy niin täysissä linja-autoissa kuin tavaratalojen kemikalio-osastoilla, uhkuen (itse)luottamusta niin, ettei hämmentynyt tyttö tohdi paljastaa ahdistelijaansa tai edes katsoa tätä päin, saati puolustautua tätä vastaan julkisessa paikassa.

Mikä saa naisia ahdistelevat ja heidän ruumiillista koskemattomuuttaan loukkaavat miehet luottamaan siihen, ettei seksuaalisen häirinnän kohde käänny ahdistelutilanteessa ahdistelijaansa vastaan? Ettei tätä katsota kohti eikä puhutella, ei kielletä, ei paljasteta eikä häpäistä siitä, mitä tämä on juuri tekemässä?

Miten ahdistelijat voivat olla niin varmoja, että pystyvät toimimaan loukkaavasti ja häiriten julkisessa tilassa ilman, että joutuvat teoistaan vastuuseen? Miksi seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja väkivallan uhrit kovin usein vain vaikenivat ja pakenevat paikalta – jos voivat – jopa silloin, kun hyväksikäyttäjä on heille entuudestaan tuttu?

Miksi jokainen mies näyttäytyy jokaiselle naiselle potentiaalisesti seksuaalisena ahdistelijana, vaikka valtaosa heistä ei sitä koskaan elämässään oikeasti ole?

Muun muassa nämä kysymykset askarruttivat tutkimusryhmämme jäseniä, kun käynnistimme Koneen Säätiön rahoittaman tutkimushankkeen, jossa tarkastelimme sukupuolittuneen, sukupuolittavan ja seksuaalisen väkivallan kulttuurisia esityksiä.

Halusimme hankkeessa pohtia, miten joukko kirjallisuuden-, taiteen- ja kulttuurintutkijoita voisi vastata tämänkaltaisiin kysymyksiin. Mitä uutta tietoa voisimme tuottaa sukupuolesta ja väkivallasta sekä niiden risteämisistä ja risteämisen paikoista nykykulttuurissa?

Hankkeemme toteuttamisvuosien aikana ehti tapahtua paljon. Esimerkiksi someraivosta ja tiettyjä ihmisryhmiä – etupäässä naisia ja ei-valkoisia etnisyyksiä – kohtaan suolletusta nettivihasta ehti tulla Suomessakin arkea. Toisaalta erilaiset poliittiset, valtarakenteita

kyseenalaistavat, tasa-arvotavoitteelliset tahot sekä liikehännät ovat myös pyrkineet ottamaan mediaa aktiivisesti haltuun.

Muun muassa #MeToo-kampanja avasi monia silmiä ja teki näkyväksi piiloisia, etenkin etuoikeutetuille ihmisryhmille näkymättömiin jääneitä valtarakenteita, vallankäyttöä ja väkivaltaa. Kampanja on synnyttänyt jopa kollektiivista halua muuttaa epätasa-arvon mahdollistamia vääristyneitä toimintatapoja. Näin voidaan vähentää ja estää sukupuolittunutta väkivaltaa yhteiskunnassa.

Tutkimushankkeemme asettui ajankohtaisesti keskelle sukupuolittunutta ja sukupuolittavaa, ilmeisen väkivaltaista mutta samalla väkivaltaan myös kriittisesti katseensa kohdistavaa, sitä näkyväksi tekevää kulttuurimaisemaa.

Leena-Maija Rossin kanssa toimittamamme teos *Sukupuoli ja väkivalta. Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* (SKS 2017) osallistuu osaltaan tähän väkivaltaa näkyväksi tekevään ja sitä vähentävään projektiin. Teos on vapaasti luettavissa ja ladattavissa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran verkkosivuilta osoitteesta finlit.fi.